

В умовах глобальних економічних перетворень перед контролюючими органами держави постають все нові і нові завдання, серед яких науково-обґрунтоване бюджетування, збалансування бюджетних систем, гармонізація впливу функціонально різних органів державного фінансового контролю на темпи і пропорції зростання основних макроекономічних показників. Отже, проблеми удосконалення та посилення державного фінансового контролю залишаються актуальними і сьогодні, адже реформування системи контролю має не тільки важливе соціально-економічне значення, а й відіграє провідну роль у становленні демократичного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Із змінами, внесеними згідно із Законом №2222- 4 від 08.12.2004 р.- К.: Велес, 2007.
2. Юрій С.І. Казначейська система: Підруч. / С.І. Юрій, В.І. Стоян, О. С. Даневич.- 2-ге вид. змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 583 с.

Комуницька М. П.

старший викладач кафедри фінансів

ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ БЮДЖЕТУ ТА СУБ'ЄКТИ ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ

Аналіз стану справ з використанням державних коштів переконує, що протягом останніх років кількість управлінських проблем неухильно збільшується. Це пояснюється передусім тим, що в теорії та практиці державного управління відсутня цілісна система побудови державного фінансового контролю.

Тому, на нашу думку, розвиток системи державного фінансового контролю є одним із першочергових та найважливіших умов упорядкування функціонування державного апарату, ефективного використання бюджетних коштів і державної власності, суттєвого покращення якості роботи в усіх сферах суспільного життя.

Тож відсутність наукової теорії контролю, яка б враховувала законності перехідного періоду перебудови української економіки – одна із причин, що гальмує не тільки формування дійової правової бази контролю, а й практичне створення взаємодіючих один з одним елементів єдиної системи державної контрольної системи взагалі.

Для вирішення зазначених проблем та ефективного управління фінансовими потоками необхідно методологічно обґрунтувати і на цій основі законодавчо закріпити розподіл контрольних повноважень та функцій зовнішнього та внутрішнього ДФК.

У вітчизняному правовому полі існує невизначеність щодо трактування понять «зовнішній контроль» і «внутрішній контроль». Відповідно до базових документів Міжнародної організації вищих органів контролю державних фінансів (INTOSAI), поняття «зовнішній контроль» передбачає виключно діяльність вищого органу фінансового контролю в системі державних органів з будь-якого контролю, який є зовнішнім стосовно системи органів виконавчої влади, оскільки зазначений орган не належить до такої системи.

Всі спроби штучного об'єднання внутрішнього і зовнішнього фінансового контролю або субпідпорядкування, які ми бачимо час від часу в Україні, шкідливі й пояснюються нерозумінням суті питання.

В Україні державний фінансовий контроль здійснюється органами державної влади в рамках своїх повноважень. Провідним органом зовнішнього державного фінансового контролю є Рахункова палата, яка володіє організаційною і функціональною незалежністю, на відміну від інших контрольних органів.

Відповідно до ст. 98 Конституції України «встановлено, що контроль за надходженням та використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата».

Аналіз статей 6 і 21 Закону України «Про Рахункову палату» дає змогу зробити висновок, що, хоча Рахункова палата і не визначається в законі як вищий орган фінансового контролю, фактично вона є таким органом. А відповідно до статей 7 і 16 зазначеного закону, всі органи державної влади, Національний банк України, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності зобов'язані (при здійсненні палатою контрольного заходу) надавати на її запит інформацію (документи, матеріали) про їх діяльність, яка стосується використання коштів Державного бюджету України.

Як свідчить аналіз нормативно-правових актів, які торкаються діяльності Рахункової палати, вони неоднозначні в тлумаченні, конфліктують з міжнародними стандартами та нормами. До цього слід додати, що створення органів фінансового контролю здійснювалося без Концепції

державного фінансового контролю, в якій слід чітко вказати інститути, що забезпечують ефективну діяльність державного фінансового контролю, їх повноваження, форми взаємодії при його здійсненні.

У міжнародній практиці для визначення державного органу, в компетенцію якого входить здійснення зовнішнього контролю за бюджетним процесом, використовується уніфікована назва – Вищий орган фінансового контролю (ВОФК) з обов'язковою вказівкою, до якої країни він належить. 7 Проте ні в Конституції України, ні в Законі України «Про Рахункову палату» не зазначається, що це орган, який створено в Україні.

Наявність офіційної назви державного органу дозволяє ідентифікувати його у системі державного апарату. Формування легального визначення поняття «Рахункова палата України» має відбуватися шляхом використання законодавцем лінгвістичної моделі, яка включає комплекс основних та допоміжних ідентифікуючих ознак.

Питання визначення місця та ролі Рахункової палати у системі органів фінансового контролю України досі не має нормативним чином закріпленої єдиної відповіді. Чинне законодавство дає тільки непрямі вказівки у цій сфері. Так, Конституція України не містить прямих приписів, що характеризують правове положення Рахункової палати.

Використовуючи парламентську модель розміщення норм, які регламентують діяльність національних ВОФК, законодавець включає спеціалізовані приписи функціонування Рахункової палати України до складу розділу IV Конституції України «Верховна Рада України». Цим самим створюється взаємозв'язок між Рахунковою палатою і системою представницьких органів України.

Виявлене взаємовідношення підтверджується і в абзаці 1 статті 1 Закону України «Про Рахункову палату», де вказано, що Рахункова палата створюється Верховною Радою України, підпорядкована та підзвітна їй.

Разом з тим, норми закону про Рахункову палату підтверджують її незалежність. Так, у частині 1 статті 1 закріплюється за палатою самостійна і незалежна діяльність (тобто узаконюється організаційна і функціональна незалежність) від будь-яких органів держави. В статті 3 принцип незалежності проголошується одним із основних принципів здійснення Рахунковою палатою контрольних заходів.

Провідне положення Рахункової палати, яка є вищим органом фінансового контролю України, обумовлює необхідність особливого підходу при розробці правової основи її діяльності. Аналіз змістовного аспекту конституційної регламентації діяльності Рахункової палати дозволяє констатувати лише часткове дотримання відповідних міжнародних вимог.

Світовий досвід функціонування подібних Рахунковій палаті ВОФК свідчить, що парламент, жодним чином не втручаючись у безпосередню їх контрольну діяльність, створює окремих комітет парламенту із взаємодії з ВОФК. Він розглядає звіти ВОФК; за результатами перевірок приймає відповідні рішення та виносить рекомендації за результатами їх розглядів на парламент; аналізує, вивчає тенденції фінансового розвитку та контролю в державі; здійснює інші парламентські функції з контролю за фінансово-економічним станом у країні.

Специфіку правової основи діяльності ВОФК розкривають, зокрема, статті 6, 8, 18 Лімської декларації керівних принципів контролю. В них відображені вимоги обов'язкового включення в текст конституцій держав спеціальних норм, які присвячені діяльності ВОФК 7.

Удосконалення легального визначення Рахункової палати України можливо шляхом включення до складу його лінгвістичної моделі обов'язкової ідентифікуючої ознаки, яка використовується у міжнародній практиці для визначення понять національного ВОФК – характеризує організаційну форму ВОФК і до якої країни він належить.

Аналіз універсального терміну «Вищий орган фінансового контролю», який використовується стосовно Рахункової палати, показує, що цей державний орган є в державній системі одним із суб'єктів державного фінансового управління.

Отже, діяльність Рахункової палати має бути спрямована на вирішення державних завдань щодо виявлення, попередження і нейтралізації фактів протиправної діяльності та підтримки належного рівня правопорядку у фінансовій сфері.

В цьому зв'язку, доцільно розширити функції та можливості Рахункової палати України в забезпеченні дотримання прийнятих стандартів щодо ефективності, законності та доцільності використання державних коштів, нагляду за адміністративними порушеннями та зловживаннями, здійснення відповідних заходів для покарання винних. Повз її увагу не повинні проходити спроби штучного нагромадження трансакційних ви-

трат, створення надлишкових посередницьких ланок у процесі руху бюджетних коштів.

Таким чином, у рамках удосконалення законодавства необхідна розробка адекватних правових механізмів взаємодії системи, зовнішнього та внутрішнього державного фінансового контролю України. Все це створить серйозний стимул до її удосконалення, що є і нагальною потребою держави, і важливим фактором зміцнення економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю» від 24 травня 2005р. №158-р. / Офіційний вісник України. – 2005.- №22.
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року – Українсько-правнична фундація – К., 1996.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI.
4. Закон України «Про Рахункову палату» від 11 липня 1996 року ІЗ15/96-ВР.
5. Бариніна-Закірова М.В. Деякі проблеми нормативно-правового характеру у сфері державного фінансового контролю // Фінанси України. – 2008. – №1.

Клімчик В. В.

викладач кафедри фінансів

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД В УКРАЇНІ

Зовнішньоекономічна діяльність займає одне із провідних місць у формуванні доходів Державного бюджету України. Така надвисока залежність від зовнішнього ринку зумовлює формування фінансових ресурсів держави і суб'єктів господарювання від результативної ЗЕД. Саме з цієї причини, підкреслює академік А.Даниленко, підвищується залежність кінцевих фінансових результатів і обсягів фінансових ресурсів від митної, валютної і податкової політик держави [1, с. 28]. ЗЕД відіграє надто важливу роль, не лише в українській економіці, але і в інших країнах світу. Сьогодні економічне і соціально-політичне життя всіх країн світу знаходиться під зростаючим впливом процесів світової глобалізації економіки, рівень якої визначається зростанням економічної взаємозалежності країн та регіонів, переплетінням їхніх господарських комплексів та економічних систем. Локальні економіки окремих країн поступово втрачають потенціал саморозвитку і все більше інтегруються в загальнопланетарний організм. Прогрес кожної країни тісно пов'язаний з рівнем і характером її вза-